

LS 0187

Gustaf Gustafson: Hallands län, tror jag det var.

Lennart Setterdahl: Så Det är inte Johansfors, Småland då, utan det är Johansfors, Halland?

Gustaf Gustafson: Jag var oppe i Småland också, omkring Lidhult där oppe, jag arbetade på en bondgård där när jag var en ung pojke - ja.

Lennart Setterdahl: Jaa, jag sitter tillsammans med Gustaf Gustafson i Moline, Illinois. Han var född 1905 den 25 mars, i Johansfors. Han kom till Amerika 1923. Idag är det den 7 januari 1986. Så Din pappa han var mjölnare?

Gustaf Gustafson: Ja.

Lennart Setterdahl: Jaha. Så Du växte upp vid

Gustaf Gustafson: Sen så hade han då, han köpte en bondgård då i närheten av – jag tror visst det var Torup – tror jag det var, ja. Men han han dog 1938 tror jag det var, han dog. Ja. And där mor, hon dog 1960 och -61, så hon var rätt så gammal, hon var runt en 86 år gammal.

Lennart Setterdahl: Så – han var mjölnare, sa Du. Var det en vattendriven kvarn?

Gustaf Gustafson: Ja det var vatten, det var allt vatten, de hade vattenturbiner.

Lennart Setterdahl: Vid Lidan?

Gustaf Gustafson: Va?

Lennart Setterdahl: Vad hette ån? Lidan, eller?

Gustaf Gustafson: Nej! Det var nästan inget! Det var **en plats han var**; det var på Bostorp, de kallade det för Bostorp, han var mjölnare där och sen var han mjölnare på en annan plats, men det var bara en small bäck kan man säga – Du vet, ja; det var inte någon riktig sjö, kan man säga – no. Där Bostorp, där, på sommartiden så kanske vi inte hade något vatten, så vi kunde inte köra någonting.

Lennart Setterdahl: Så då var det stängt.

Gustaf Gustafson: Ja då var det stängt.

Lennart Setterdahl: Då fick ni vänta på höstregnen.

Gustaf Gustafson: Ja 'di hade ett elektricitetsverk också and 'di producerade elektricitet för ett 'smallt samhälle i Torup där, det var bara omkring en tusen lampor en kunde säga. Men så hade de oljemotorer som de startade upp då, så de körde med dem då.

Lennart Setterdahl: Hur många barn var ni i familjen?

Gustaf Gustafson: Let's see: vi var fem, tror jag. Vi förlorade en pojk, det var. De hade scharlakansfebern, det var 1915 och -16. Yeah. Ja. Så han han dog då.

Lennart Setterdahl: Var ni alla pojkar eller?

Gustaf Gustafson: No det var en, det var en syster and hon lever i Järfälla i Stockholm.

Lennart Setterdahl: Jaha. En syster ja.

Gustaf Gustafson: Jag har en broder ,som är i Stockholm: Berthold Gredesjö, han ändrade .... Å! Jag förlorade en broder också, 19-, ja, det var runt 1940 – han var i armén, and det var - I don't know – det var någonting som hände honom - and han

Lennart Setterdahl: I Sverige?

Gustaf Gustafson: I Sverige ja. And han hade en förfärlig – I don't know, var some slags sjukdom, men han kunde inte stå eller något längre, så han gjorde av med sig.

Lennart Setterdahl: Jaså.

Gustaf Gustafson: Ja. Ja.

L: Men Du är den ende som har kommit till Amerika?

Gustaf: Jag hade en broder också: Albert, han hade confectionary store här i Moline upp på 23:e street; 23/11, tror jag det var adressen där ,och 5:e avenue. Han hade, vad 'di kallar för Ahls Confectionary Store. Mhm.

L: Jaha. Kom han över före Dig?

Gustaf: No, vi kom på samma gång. Ja.

L: Vänta lite grand nu! Du gick i Johansfors och läste för prästen i ?

Gustaf: Ja? Jag tror visst jag gick i skolan i .. i Torup, tror jag det var. Ja. Där var jag hade min education där ja, det var i Torup.

L: Så hjälpte Du pappa i kvarnen och på jordbruket?

Gustaf: Oh yes! Å ja! Där på, där på Bostorp, där gick jag, jag hjälpte honom där rätt mycket. Oh vi hade tre stenar och ett valsverk. Ja.

L: Så då lärde Du Dig att springa mellan valsarna?

Gustaf: Oh yeah! Du fick ta lite mjöl på händerna, så slidar man ner det sedan! Och det gick så bra så!

L: Så det var bönderna då som kom in med bingarna?

Gustaf: Å ja. Det var. Det var tre, tre stories där på den kvarnen där. Det var tre.

L: Jaha. Och det var både vete och råg och

Gustaf: Å ja! Se vi hade ett valsverk Du ser, så det gick från där en våning till en annan se. Så hade vi då en sikt, så vi, vi producerade ner tre till fyra olika sorters mjöl. Ja.

L: Så Du fick lära Dig alltihopa då från grunden?

Gustaf: Så. Ja. Vi tog ut nästan allting, så det var bara vad de kallar för kli Du ser, som var det som blev kvar.

L: Jaha.

Gustaf: Men det var inte mycket det, det var bara skalena på vetet som blev kvar!

L: Hur tog ni betalt? Hade ni en sättunge, som man säger och stack ner i säcken och tog en för varje säck? Ett mått, ett trämått?

Gustaf: Nej. Vi hade, de kom med säckar. Nej. Vi slog in en hel säck, Du vet och sen så kom de ner 'själv, Du ser.

L: Jaha. Men hur fick mjölnaren betalt för säcken han malde?

Gustaf: Å! Ja det kommer jag nästan inte ihåg hur mycket det var.

L: Tog han inte av ett mått utav en träbinge?

Gustaf: No det var allt kontant, tror jag det var.

L: Kontant.

Gustaf: Ja det var kontant ja det var. Ja.

L: Jaha.

Gustaf: Å det kanske hände allt ibland att 'di – de – 'di gick med mått också men det var inte ofta då, **nej**, det var det inte. Nej.

L: Så det blev långa dagar där inne i kvarnen, ni fick upp tidigt om morgonen kanske för att sätta igång?

Gustaf: Ja, vi var inte oppe så tidigt. det var vi inte. Om vi hade någonting och göra så körde vi hela hela dan där Du vet.

L: Jaha.

Gustaf: Ja.

L: Och så hade ni väl tid då inne i kvarnekammaren och prata historier och dricka kaffe och

Gustaf: Oh ja. Ja.

L: Och spotta snus!

Gustaf: Ja. Så en del utav 'di däre bönderna, Du ser, 'di kom in och 'di 'di var kalla om vintertiden, Du vet, så gick 'di in i köket Du ser och värmdde sig, Du ser. Men ibland så väntade 'di på oss, var 'di var 'di bringade in, Du ser! Ja.

L: Jaha.

Gustaf: Ja.

L: För en del hade lång väg, så de inte ville köra två gånger?

Gustaf: But because om det var vete så tog det ju lite längre, see, så då kanske 'di kom senare och plockade opp det.

L: Jaha.

Gustaf: Men så då under krigstiden, då hade vi då governmentagenter Du vet, 'di 'di försökte och 'snopa ,Du ser. 'Di hade 'te. Du måste ha ett mjölkort, Du ser! And om säcken vägde 100 kilo, det var all right Du ser, men om den vägde 110 kilo, om det sa - och det kanske var 'skrevet 100 kilo på lappen, då kunde man få plikta, Du ser.

L: Jaha!

Gustaf: Jaha. Min far, han, han blev pliktad en gång, för det var inte, det var inte den rätta – rätta 'sedlen Du ser, för rätta vikten - Du ser. Så då gick 'di bönderna tillsammans och då hade de ett jäkla kalas Du ser! Hahaha! Haha! Ja. Ja, det var roligt då egentligen.

L: Var det svårt att få tag på mjöl och sånt under **den tiden**, eller?

Gustaf: På krigstiden, där, det var inte så, så lätt. Jag vet, jag hade en, det var min moders kusin, was, and han hette Emil, som, han .. han gifte med – han har varit gift med min moders syster – see. – Ja. And. Jag kommer ihåg, han brukar ha en bicycle Du ser. Så hade han då en säck med vete in, Du ser. And det var smyg Du ser i det! Det skulle han aldrig ha gjort Du ser! But så, en gång, så fick vi en report då att agenterna, 'di var i närheten. Då tog! Då tog han av sina säckar. Så slog! He gick in på ladugården se och så skottade vi en massa med halmstrån Du ser överst!

L: Det kriminella elementet var ett steg före.

Gustaf: Va!

L: Det kriminella elementet var ett steg före?

Gustaf: Ja det är rätt ja!

L: Kom det in stadsbor och ville ha mjöl också, för de hade svårt va?

Gustaf: Well! No! .... Säger Du stads ..?

L: Stadsbor? Dom som bodde i stan?

Gustaf: No. Vi hade inte 'nå mycket och göra med stan.

L: För de sa ju det att stadsborna hade det svårt under första världskriget med att få mat.

Gustaf: Well, det kan hända, because sockret också, Du ser, det var ju, det var ju utberäknat. Jag menar: det var ju inte - vad ska jag kalla det på svenska igen? ..

L: Ja ransoneringskort.

Gustaf: Du måste ha kort för det 'hänringa också Du ser, för socker och kaffe och för allt det 'däringa. Ja!

L: Vad hade de för ersättning för kaffe? Brände de körsbärslov eller ekollon, eller?

Gustaf: No! No! 'Di. 'Di

L: Du kommer inte ihåg att det var rågkli?

Gustaf: Of course, själv så; of course när det kommer 'te sockret 'te kaffet, jag har inte använt det för många, många år I haven't used it. No, det.

L: Men Du drack kaffe då på den tiden?

Gustaf: Oh yes! Å ja! Vi hade, vi hade kaffe!

L: Så ni hade inget surrogat, som man säger?

Gustaf: Å, det fanns det nog också, men jag kommer inte ihåg att vi hade det. But jag kommer ihåg en thing. Om jag var hungry Du vet, om Du ville ha en skiva bröd, - well – vi kanske inte hade något smör, Du vet. Well då took tog vi some lard, Du ser och så lade vi lite salt på det, det gick bra! Ja. Å ja.

L: Det fanns utvägar för att smörja kråset.

Gustaf: Oh yes!

L: Så hade de med sig en halvliter också och tog sig en sup i kvarnkammaren, eller, bönderna?

Gustaf: Å ja! Ja.

L: Till jul. Julsuppen?

Gustaf: Ja. But of course under den tiden 'di hade, vad 'di kallade Bratt .. Brattsystemet, Du ser.

L: Ja.

Gustaf: Ja. Det vad dom hade. But; jag såg i en tidning, som jag fick utav en person här för några dagar sedan, att de har 'blitt, of course jag vet att de har 'blitt av med det för många år nu, det är 30 år sedan som 'di slopade de där böckerna för spritbolaget. Om Du inte hade betalat Din skatt så fick Du ingen bok, Du ser. No.